

Lawrence Venuti

La traducció és un acte interpretatiu que mira a la vegada en dues direccions diferents: respon no sols al text i a la cultura originals sinó també a la llengua i cultura de la traducció. Tanmateix, la interpretació que queda inscrita en una traducció es decanta al capdavant cap a la situació receptora. La traducció és fonamentalment assimiladora.

La traducció és imitativa i, tot i així, transformadora. Pot establir, i normalment ho fa, una correspondència semàntica i una aproximació estilística respecte al text de partida. Però aquestes relacions mai no poden proporcionar-nos aquell text intacte. Qualsevol text és un artefacte cultural complex, que suporta sentits, valors i funcions inseparables de la seva llengua i cultura d'origen. La traducció interpreta el procés de significació i de recepció del text de partida tot creant un altre procés semblant, que suporta sentits, valors i funcions inseparables de la llengua i cultura de la traducció. El canvi és inevitable.

El traductor inscriu una interpretació aplicant un conjunt enrevesat de factors temàtics i formals que podríem anomenar interpretants. Els interpretants són estructurals. Inclouen: la decisió editorial que va des de seleccionar una determinada versió publicada del text original fins a la tria de les variants del text original o a la creació de paratextos per a la traducció; un concepte d'equivalència que pot ser sotmès a revisió a mesura que el traductor articula diferents problemes interpretatius al llarg del projecte; i un estil relacionat amb un gènere o discurs. Els interpretants temàtics són codis. Inclouen: una interpretació del text original formulada en un comentari independent de la traducció; una ideologia definida com un conjunt de valors, creences i representacions que es troben afiliades als interessos d'un grup social específic; i la funció que la traducció intenta prestar al món.

Els interpretants, com els materials culturals dels quals deriven, ocupen jerarquies de prestigi o autoritat instal·lades en les institucions socials. Els interpretants que ocupen una posició dominant estan revestits de canonicitat, posseeixen un capital que pot ser cultural, simbòlic i econòmic. Permeten que una traducció circuli àmpliament fent que sigui fàcil de comprendre, tot aculturitzant el text original per acostar-lo a allò que és més familiar i més valorat en la situació receptora. Els interpretants marginals limiten la circulació d'una traducció perquè exigeixen un processament cognitiu més gran, aculturitzant el text de partida vers allò que és menys familiar i menys valorat. Ara bé, aquesta manca de familiaritat pot donar fe de l'estrangeria del text original, de la seva diferència cultural i lingüística, tot i que només de manera indirecta. L'estrangeria en traducció és una construcció, bàsicament tendenciosa, un estrangerisme, mediat pels materials culturals receptors i oposat als materials que són dominants.

La interpretació del traductor intervé de forma indefugible en aquesta conjuntura que valida o desafia les jerarquies culturals. L'aplicació d'interpretants marginals és ètica perquè qüestiona el domini de les formes i pràctiques canòniques damunt els textos i les cultures estrangeres. L'aplicació dels interpretants dominants pot no ser ètica si allò que fa és mantenir l'*status quo* i no queda constància de cap diferència. Desviar-se dels materials dominants, com ara el dialecte habitual de la llengua de la traducció, permet que el traductor assumeixi la responsabilitat de la transformació inevitable que

es produeix en la traducció en la mesura en què aquestes desviacions apuntalen o limiten el domini intercultural en la situació receptora. El que fan es evidenciar el respecte pel text original tot promovent la innovació en la llengua i la cultura de la traducció.

Les llengües i les cultures ocupen unes jerarquies globals de prestigi i recursos apuntalades i predeterminades per diverses condicions —econòmiques i polítiques, legals i militars—. De manera similar les funcions ètiques de la traducció varien segons la distribució desigual del prestigi i dels recursos. La traducció ètica posa al descobert i al mateix temps omple una mancança en les institucions culturals receptores. El traductor a una llengua minoritària supera la seva marginalitat perquè estimula el desenvolupament cultural gràcies al seu compromís amb les cultures més grans. El traductor a una llengua gran qüestiona el seu domini perquè hi admet llengües i cultures que n'havien estat excloses.

Traducció de Francesc Parcerisas

Aquest text és el resum de l'autor de la seva conferència «Tesis sobre la traducció», pronunciada el 24 de febrer de 2020 dins del cicle *Contrabandistes. Dilluns de Poesia 2020* a l'Arts Santa Mònica de Barcelona.

